

HISTORIE PÉČE O JEDINCE SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

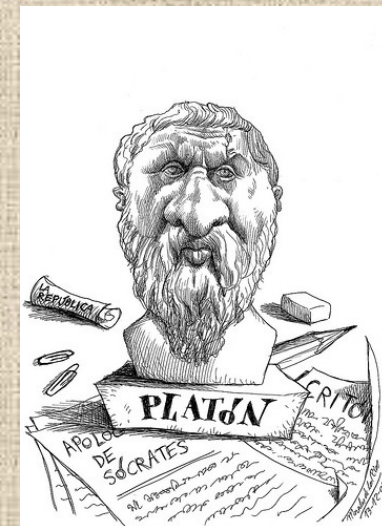
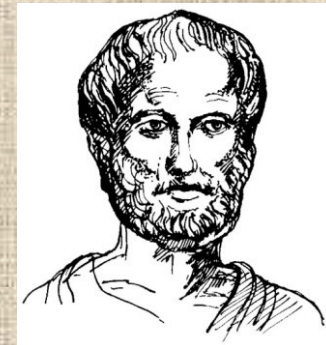
ROZVOJ INSTITUCÍ, ÚSTAVŮ A ŠKOL PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ,
HISTORICKÝ VÝVOJ KONCEPCÍ VYUČOVÁNÍ, PRŮKOPNÍCI VZDĚLÁVÁNÍ
NESLYŠÍCÍCH, PRVNÍ ÚSTAVY, MILÁNSKÝ KONGRES, ...

Kateřina Blatná

STAROVĚK

- neslyšící dítě po 6. roce odňato rodičům, odneseno, rada starších vynesla rozsudek
- defektní děti **usmrcovány** ihned
- lidé se SP měli velmi **nízký sociální status**
- antické Řecko – v důsledku **neznalosti anatomie ucha** vada sluchu spojována s neschopností artikulovat, poruchou jazyka
- podle **Aristotela** – hluší **méně vzdělavatelni** než slepí
- **Platón** – upozorňuje na dorozumívání lidí se SP mezi sebou – tzv. **posunky**

STŘEDOVĚK

- období **scholastiky** – **první pokusy** vzdělávat osoby se SP, v důsledku plnění závazků církve **nemožnost** odepřít **křesťanské učení**
- výchovu a vzdělávání osob se SP zajišťovali **mniši v kláštorech**

PRŮKOPNÍCI VZDĚLÁVÁNÍ NESLYŠÍCÍCH 1

ŠPANĚLSKO (16. – 17. století)

- **Pedro Ponce de Leon** (1510 – 1584)
 - benediktinský mnich, vychovatel dětí šlechtických rodin
 - zakladatel školy pro hluchoněmé
- **Manuel Ramirez De Carrión** (1579 – 1652)
 - hláskovací metoda
- **Juan Pablo Bonet** (1579 – 1633)
 - 1620 – uveřejňuje 1. knihu o vzdělávání osob se SP
 - popisuje tvoření jednotlivých hlásek
 - výstavba řeči probíhá za podpory písma, ve vyučování převládá prstová abeceda

PRŮKOPNÍCI VZDĚLÁVÁNÍ NESLYŠÍCÍCH 2

ANGLIE (17. st.)

- **John Wallis** (1616 – 1703)
 - profesor na univerzitě v Oxfordu
 - zakladatel vědecké fonetiky, popis hlásek

NIZOZEMÍ (17. – 18. st.)

- **Johann Konrad Amman** (1669 – 1724)
 - logoped, učitel, vychází z písemné formy řeči
 - autor knihy „**Surdus loquens**“ – mluvící hluchý
 - výuka mluvené řeči, užití posunků považuje za přirozené, zdůrazňuje výhody hláskovací metody
 - zabývá se fonetikou – hlásky dělí na samohlásky, polosamohlásky a souhlásky
 - „otec logopedie“

PRŮKOPNÍCI VZDĚLÁVÁNÍ NESLYŠÍCÍCH 3

FRANCIE (18. st.)

- **Jacob Rodriguez Pereira (1715 – 1780)**
 - ovlivněn spisy Boneta, Wallise, Ammana
 - vyvozuje mluvu prostřednictvím využití vibrací, cvičení zbytků sluchu; posunky pouze na začátku, jednoruční daktylogie
 - k reedukaci sluchu využívá sluchovou trubici

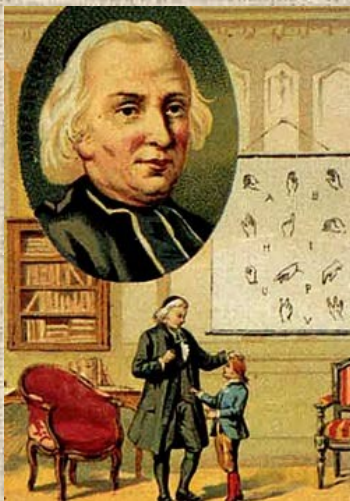
KOLEKTIVNÍ VYUČOVÁNÍ – PRVNÍ ÚSTAVY PRO SP 1

FRANCIE (18. st.)

- **Charles Michel de l'Épée (1712 -1789)**

- studium práv, kněz (abbé de l'Épée)
- vzdělával chudé, poznatky předával dál, osvěta, vlastní prostředky + od vlivných lidí
- vycházel ze staré teze – sluch nahradit zrakem (dnes metoda **kompence**)
- vytvořil „francouzskou“ (manuální) metodu
- základ: **posunek**, posunková řeč + **daktyl**
- cíl: **mluvená řeč**, cesta: **písemná forma**, posunky
- 1769/70 založil **Pařížský ústav pro hluchoněmé**
- „*Otec neslyšících*“

KOLEKTIVNÍ VYUČOVÁNÍ – PRVNÍ ÚSTAVY PRO SP 2

NĚMECKO

- Samuel Heinicke (1727 - 1790)

- působil v Lipsku ve *státním ústavu pro neslyšící děti* (založen v roce 1778)
- v neslyšícím viděl především člověka („člověk je odraz božství a řeč je božského původu“ – artikulovaná řeč tedy musí být znakem lidství i u neslyšícího člověka)
- zakladatel **oralismu** (metodiky tajil)
- proti l'Épéemu: **zrak nemůže nahradit sluch**, náhradou za sluch byly chuťové vjemy (tekutiny – ocet, odvar z pelyňku..)
- **odmítá posunek a písmo** jako základnu
- „*Father oral deaf education*“

KOLEKTIVNÍ VYUČOVÁNÍ – PRVNÍ ÚSTAVY PRO SP 3

Další ústavy v Evropě:

- 1770 – Paříž
- 1778 – Lipsko
- 1779 – Vídeň
- 1784 – Řím
- **1786 – Praha**
 - Pražský ústav pro hluchoněmé
 - pátý v Evropě
 - prvním ředitelem Karel Berger

MILÁNSKÝ KONGRES V ROCE 1880

- vyvrcholení sporu zastánců **orální** („německé“) metody a **posunkové** („francouzské“) metody
- vítězem: „**artikulační metoda**“ = čistý **oralismus**
- odpůrci orální metody argumentují tím, že bez užití posunků a písma dochází u jedinců se SP k **verbalismu**
- nastává **sto let temna** pro komunitu neslyšících
- jediným zástupcem francouzské metody byl ředitel Gallaudetovy univerzity
- přijetí orální metody se později ukázalo jako chybné

ČESKÁ ZEMĚ 1

18. – 19. století

- **Karel Berger**
 - ředitel Pražského ústavu (1786)
- **Václav Frost**
 - zachovává přirozenou posunkovou řeč
 - vývoj řeči u SP má probíhat přirozeně, beze skoků
 - „*Frostova kombinovaná metoda*“
- **Václav Koťátko**
 - první učebnice pro neslyšící
- **Karel Malý**
 - významný učitel neslyšících u nás
 - logopedie

ČESKÁ ZEMĚ 2

20. STOLETÍ

▪ **Konstantin Malisch**

- učitel v Ratiboři
- **mluvení je reflektologický proces** (bezděčný, lépe si jej neuvědomovat), **obsah je důležitější než forma**, artikulační vyučování začíná **celky** (analytický postup, „papa pá“, dále větné celky a věty)
- **Malischova metoda („mateřská metoda“)** – dítě se má učit odezírat už od malička, vzorem mu má být matka, rozvoj řeči odezíráním, čtení, dává přednost obsahu (celá slova) před vyslovováním a odezíráním jednotlivých hlásek
- odmítá čistě orální metodu

PO ROCE 1945 1

VELKÁ BRITÁNIE

- **MŠ Manchester**
 - 1920 – počátky rané péče, spolupráce s rodiči
- 20. léta – **Ewing** založil kliniku
 - Od 1928 vyšetřováno pomocí audiometru
 - 30. léta – přechod na elektroakustické pomůcky
- **Ewingová** (sama byla nedoslýchavá, později ohluchla)
 - věnovala se rané péči SP dětí, pracovala také s dětmi do 1 roku
 - od 13. měsíce jsou děti schopné odezírat
 - prokázala potřebu sluchadel u dětí v co nejranějším věku – zprostředkování atmosféry, vibrací; metoda *Listening – Reading – Speaking*
- manželé Ewingovi publikovali řadu odborných knih, založili nový vědní obor – **audiologii**
→ Německo, Nizozemí, Polsko, Japonsko, USA

PO ROCE 1945 2

USA

- **John Spencer Tracy**
 - holywoodský herec, měl neslyšícího syna
 - 1943 založil v LA kliniku – bezplatné poradenské centrum pro rodiče SP dětí a vědecké středisko
 - **Tracyho korespondenční kurzy**
 - přeloženy do 16 světových jazyků
- **Gallaudet College** – Washington, 1864 – VŠ pro neslyšící; studenti, rektor i profesori se SP

NIZOZEMÍ

- **Antonius van Uden**
 - ústav v Saint Michielsgestel
 - metoda soustavného vyučování mluvení ve věku od 3,5 let
 - východisko: rozhovor matky a dítěte
 - důležitá „prevence hluchoty“ – zabránit ztrátě zájmu o svět zvuků

KONEC 20. STOLETÍ

Metody ve vyučování:

▪ orální metody

- unisenzorický přístup
- multisenzorický přístup

▪ totální komunikace

- mluvení, odezírání, sluchová cvičení, znakové posunky a daktylní znaky..

▪ bilingvální přístup

- 1. jazyk – znakový (mateřský jazyk)
- 2. jazyk – mluvený jazyk (hlavně čtení + psaní)

U NÁS PO ROCE 1990

- SPC
- SRP
- zákon o znakové řeči →
- zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob
- bilingvální vzdělávání: MŠ Pipan, SŠ, ZŠ
- organizace pro SP
- výchovná dramatika neslyšících
- Čeština v komunikaci neslyšících
- kurzy ZJ apod.
- vzdělávání tlumočnicků
- kulturní akce

HELEN KELLEROVÁ (1880 – 1968)

- **Alabama*
- *ve dvou letech ztratila po těžké nemoci zrak i sluch*
- *měla štěstí: byla mimořádně inteligentní, pocházela ze zámožné a bohaté rodiny, potkala výbornou učitelku*
- *Anne Sullivan z Perkinsonova ústavu se stala její osobní učitelkou (sama v mládí téměř ztratila zrak)*
- *Lormova abeceda díky kdysi vytvořeným základům mluvené řeči uspěla, dále Braillovo písmo, latinka do vodící mřížky*
- *pro komunikaci s ostatními využívá taktilní prstovou abecedu, odhmatávala rty mluvčího*
- *v osmi letech se učí francouzsky, německy, řecky a latinsky*
- *napsala v Braille 11 knih, přednášela po celé USA, procestovala celou Evropu, získala řadu čestných doktorátů a ocenění*
- *Via lucis, Jindra Jarošová*
- *film Divotvůrkyně (The Miracle Worker)*

PERKINS SCHOOL FOR THE BLIND

LITERATURA

- www.ruce.cz
- POUL, J. *Nástin vývoje vyučování neslyšících*. Brno: Paido, 1996.
- HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. a 2. díl*. Praha: Septima, 1997, 1998.
- POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: UP, 2003.

